

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ใช้เทคนิควิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล โดยนำ “แผนที่ทางเดินยุทธศาสตร์” ที่พัฒนาขึ้นโดย นายแพทย์อมร นนทสุต มาเป็นเครื่องมือในการดำเนินการจัดทำแผนฯ เพื่อ ทำความเข้าใจบริบทชุมชน และนำศักยภาพของชุมชน ที่มีความเชื่อมโยง กับประเด็นปัญหาและความต้องการด้านสุขภาพของประชาชนในท้องถิ่น มา กำหนดเป็นยุทธศาสตร์การดำเนินงานของโรงพยาบาล ส่งเสริมสุขภาพ ประจำตำบล โดยผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลภาคสนาม ณ พื้นที่เป้าหมายของการ ศึกษา ระหว่างเดือน พฤศจิกายน 2553-กรกฎาคม 2554 เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก สามารถอธิบายสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง มีขั้นตอนการดำเนินการศึกษาตามระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างและพื้นที่ศึกษา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือตัวแทน ประชาชน ในพื้นที่ ประชาชนชุมชน อสม. สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เจ้าหน้าที่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลชมพู อำเภอสарภักดิ์ จังหวัดเชียงใหม่

แหล่งข้อมูลที่ใช้

1. ผู้วิจัยได้ใช้การรวบรวมข้อมูลเอกสารโดยการเปรียบเทียบและเพิ่มเติมจากข้อมูลจากการสังเกต การสัมภาษณ์ การศึกษาข้อมูลจากเอกสารในเรื่องที่เกี่ยวกับประวัติของชุมชน จากบันทึกของชุมชน ข้อมูลทางด้านประชากรคือ จำนวนหลังคาเรือน จำนวนประชากรจำแนกตามเพศ ชาย หญิง และอัตราการเจ็บป่วยด้วยโรคต่าง ๆ ในรอบปีที่ผ่านมาจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลชมพู

2. แหล่งข้อมูลจากพื้นที่ เป็นข้อมูลจากกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ในชุมชน ซึ่งได้แก่ ผู้นำชุมชน ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลชมพู นายกองค์การบริหารส่วนตำบล เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล กลุ่มผู้นำ/กรรมการ และประชาชนตำบลชมพู อำเภอสарภักดิ์ จังหวัดเชียงใหม่

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวผู้วิจัย ซึ่งนับเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุด เพราะการวิจัยนี้ เป็นการวิจัยที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวผู้วิจัยกับชาวบ้าน ผู้วิจัยต้องสร้างความรู้จักคุ้นเคยกับผู้ให้ข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่แท้จริง ผู้วิจัยได้เตรียมอุปกรณ์สำหรับการบันทึกเสียง การถ่ายภาพ และอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำกิจกรรมกลุ่ม ดังต่อไปนี้

- แบบบันทึกข้อมูลภาคสนาม เป็นการบันทึกปรากฏการณ์ และผลที่ได้จากการศึกษาชุมชน โดยผู้วิจัยจะทำการบันทึกทุกครั้งที่ได้เข้าไปในชุมชน ทั้งข้อมูลทั่วไป ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การทำกลุ่มสนทนา และรวบรวมข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบ และทำการวิเคราะห์

- เทปบันทึกเสียง ใช้บันทึกเสียงในขณะที่ทำการสนทนากลุ่ม โดยผู้วิจัยได้ขออนุญาตในการที่จะทำการบันทึกเสียง การใช้อุปกรณ์สำหรับบันทึกเสียง เพื่อใช้ตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการบันทึกและการเพื่อการเก็บข้อมูลที่ไม่สามารถบันทึกในขณะที่ทำกิจกรรมได้

- กล้องถ่ายภาพ สำหรับเก็บภาพกิจกรรม ขณะที่ทำการวิจัยและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อใช้ประกอบการรายงานวิจัย และเพื่อนำไปให้กลุ่มเป้าหมายดูเป็นการสร้างความสัมพันธ์และเป็นการให้ความสำคัญกับกิจกรรมที่กลุ่มเป้าหมายได้ปฏิบัติร่วมกัน

2. แผนที่ทางเดินยุทธศาสตร์ ของ นพ. อมร นนทสุต ประกอบด้วยขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.1 วิเคราะห์บริบทชุมชน

2.1.1 ผู้วิจัยเข้าไปสำรวจสภาพของชุมชน พร้อมทั้งสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนเพิ่มขึ้น และศึกษาบริบทชุมชน จากผู้นำชุมชน ผู้อาวุโส เจ้าหน้าที่ รพ.สต

2.1.2 ผู้วิจัย พร้อมกับนักศึกษาปริญญาโท ชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาการส่งเสริมสุขภาพ ภาควิชา ได้เข้าไปสำรวจบริบทชุมชนเชิงลึก โดยเก็บจากประชาชนในชุมชนจำนวน 330 ครอบครัว ในประเด็นเรื่องปัญหาและความต้องการของชาวบ้านที่มีต่อชุมชน ปัญหาและความต้องการของชาวบ้านที่มีต่อรพ.สต. ศักยภาพของชุมชน และแหล่งทรัพยากร

2.2 ทบทวนวิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์เดิมของ รพ.สต.

2.3 กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลตำบล ชื่นใหม่ โดยนำข้อมูลจากการสำรวจบริบทชุมชนใน

ขั้นตอนวิเคราะห์บริบทชุมชน เข้าสู่เวทีผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholders) ที่จัดขึ้น เพื่อร่วมกันกำหนดแผนยุทธศาสตร์โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล ตำบล ที่เป็นพื้นที่เป้าหมายของการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การสังเกต (Observation) ผู้วิจัยใช้การสังเกตทั้งแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) โดยผู้วิจัยเข้าไปร่วมประชุม ประจำเดือนของชุมชน และเข้าไปในชุมชน
2. การสัมภาษณ์ (Interview)
 - การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Unstructured Interview) การสัมภาษณ์วิธีนี้ทำให้ผู้วิจัยมีอิสระในการตั้งคำถาม ภายใต้กรอบเนื้อหาที่ต้องการทราบ ซึ่งเป็นวิธีการพูดคุยที่เป็นธรรมชาติ ไม่ทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์มีความรู้สีกว่ากำลังถูกซักถาม ทำให้ข้อมูลที่ได้รับมีความเป็นจริงมากที่สุด
 - การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ในกลุ่มเป้าหมายผู้วิจัยจะกำหนดประเด็นต่างๆ ไว้ล่วงหน้า เป็นแนวคำถามที่ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย
3. การสนทนากลุ่ม (Focus Groups Discussion) ในกลุ่มประชาชนชุมชน เป็นการสนทนา ที่ให้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องโครงการส่งเสริมสุขภาพขององค์การบริหารส่วนตำบล และการจัดกิจกรรมด้านสุขภาพของชุมชน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ เป็น การวิเคราะห์เชิงคุณภาพในรูปแบบการพรรณนา ผู้วิจัยนำเอา ข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลและการบันทึกอย่างละเอียด มาจำแนกและจัดระบบข้อมูล และการหา ความสัมพันธ์ของข้อมูล มีจุดมุ่งหมายที่จะแยกแยะและอธิบายองค์ประกอบ ความหมาย และ ความสัมพันธ์ของข้อมูล นำมาจัดเป็นหมวดหมู่ ภายใต้เงื่อนไขและสภาพแวดล้อมทางสังคมและ วัฒนธรรม และสรุปผลจากข้อมูลที่ได้รับทั้งหมด

ภาพ 4 แสดงกรอบแนวคิดในการใช้แผนที่ทางเดินยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาแผนยุทธศาสตร์
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล